

Sygn. akt I NSP 281/22

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Przesławski

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie ze skargi M. R.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie
o sygn. akt II AKa 159/21,

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 15 grudnia 2022 r.

na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na
naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu
przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i
postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki oraz art. 623 k.p.k. i art. 624 §
1 k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy dnia 17 czerwca 2004 r.
o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu
przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora
i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki:

1. oddala skargę;

**2. zwalnia M. R. od opłaty od skargi oraz od wydatków
niniejszego postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

W dniu 4 lipca 2022 r. do Sądu Apelacyjnego w Warszawie wpłynęła skarga M. R. (dalej: „skarżący”), na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie II AKa 159/21, w której wniósł o:

1. stwierdzenie, że w ww. sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. przyznanie od Skarbu Państwa na jego rzecz zadośćuczynienia w kwocie 20 000 zł.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że w kwietniu 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie przyjął apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie w sprawie XII K 145/20 i przez okres roku i dwóch miesięcy nie odbyła się rozprawa. Skarżący podkreślił, że we wrześniu br. miną dwa lata od złożenia wniosku o wydanie wyroku łącznego w pierwszej instancji i wyrok nadal nie jest prawomocny. Skarżący wskazał również, że w czerwcu bieżącego roku rozpoczął terapię w Z.K. w K., która jest ostatnim elementem jego resocjalizacji w programie oddziaływania penitencjarnego, do którego przystąpił dwa lata temu. Skarżący podniósł, że przeszło roczna zwłoka w wyznaczeniu terminu rozprawy koliduje z terminem terapii, którą będzie musiał przerwać albo, żeby uniknąć tego, zrezygnować z udziału w rozprawie apelacyjnej.

Postanowieniem z 10 sierpnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawie II S 59/22 stwierdził swą niewłaściwość i skargę przekazał do rozpoznania Sądowi Najwyższemu.

Pismem z 5 września 2022 r. skarżący wniósł o zwolnienie od opłaty od skargi na przewlekłość postępowania, uzasadniając wniosek okolicznością, że będąc pozbawiony wolności nie posiada majątku ani oszczędności.

W odpowiedzi na skargę, pismem z 29 listopada 2022 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego), Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgłosił swój udział w sprawie oraz wniósł o oddalenie skargi w całości.

Prezes Sądu Apelacyjnego przedstawił następującą sekwencję zdarzeń w sprawie: 9 kwietnia 2021 r. wpłynęła apelacja obrońcy skarżącego od wyroku łącznego Sądu Okręgowego w Warszawie z 17 lutego 2021 r., XII K 145/20. Zarządzeniem z 14 kwietnia 2021 r. apelacja została przyjęta (k. 126). Zawiadomienia o przyjęciu apelacji oraz odpis apelacji wysłano do stron procesu

16 kwietnia 2021 r. Przewodniczący II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w Warszawie 28 kwietnia 2021 r. zarządził wpisanie sprawy do repertorium AKA pod sygn. II AKA 159/21 oraz skierował do sprawy SLPS (k. 133). Raport z losowania składu Sądu został wygenerowany 5 maja 2021 r. i sędzią referentem została SSA- E. G.. Pierwszy termin rozprawy apelacyjnej został wyznaczony zarządzeniem z 15 listopada 2021 r. na 10 stycznia 2022 r. (k. 137). W dniu 5 stycznia 2022 r. Kancelaria reprezentująca M. R. w sprawie II AKA 159/21 drogą mailową wysłała do Sądu wniosek o sprowadzenie skarżącego na rozprawę oraz wniosek dowodowy (k.157-158). Następnie pismem z 7 stycznia 2022 r., na trzy dni przed wyznaczonym terminem rozprawy apelacyjnej, obrońca M. R. złożył wniosek o odroczenie terminu rozprawy z uwagi na chorobę małoletniej córki obrońcy (k. 159). Wniosek obrońcy o odroczenie rozprawy został uwzględniony na rozprawie 10 stycznia 2022 r. Sąd uwzględnił ponadto wniosek dowodowy obrony i zwrócił się do Zakładu Karnego o wydanie aktualnej opinii o M. R. (k. 160-161). Kolejny termin rozprawy apelacyjnej został wyznaczony na 23 maja 2021 r. Z uwagi na chorobę sędziego referenta w sprawie w dniach od 23 maja do 3 czerwca 2022 r. rozprawa – wyznaczona na 23 maja 2022 r. – została zdjęta z wokandy zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału z 23 maja 2022 r. (k. 182). Trzy dni później wyznaczono termin rozprawy na 2 września 2022 r. (k. 189), który został zdjęty z wokandy zarządzeniem z 30 sierpnia 2022 r. z uwagi na przebywanie dwóch sędziów ze składu orzekającego na zwolnieniach lekarskich (k. 205). Zarządzeniem z 1 września 2022 r. wyznaczono nowy termin rozprawy na 14 października 2022 r. (k. 210). Z uwagi na przeniesienie sędziego referenta SSA- E. G. – do [...] Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych i zwolnienie sędziego z obowiązku zakończenia spraw w [...] Wydziale Karnym od 14 września 2022 r., termin rozprawy wyznaczonej na 14 października 2022 r. został zdjęty z wokandy (k. 216).

Jednocześnie Prezes Sądu Apelacyjnego przywołując art. 2 ust. 1 i 2 ustawy o skardze na przewlekłość wskazał, że jak wynika przedstawionego stanu faktycznego, w przedmiotowej sprawie nie można stwierdzić beczynności ani opieszałości Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Nie wystąpiły odstępstwa od czasu zwyczajowo koniecznego do wykonania czynności niezbędnych do rozpoznania apelacji obrońcy skarżącego, wyznaczenia terminu rozprawy

na 10 stycznia 2022 r. jak i bieżącego monitorowania stanu sprawy i podejmowania działań naprawczych zmierzających do jak najszybszego zakończenia sprawy. Postępowanie w sprawie nie jest prowadzone w sposób rozwlekły. Natomiast Sąd Apelacyjny nie ma wpływu na występowanie niezdolności do pracy z powodu choroby sędziów lub obrońcy czy też osób, nad którymi ww. są zobowiązani sprawować opiekę. Prezes Sądu Apelacyjnego podkreślił, że termin rozprawy wyznaczonej na 10 stycznia 2022 r. został odroczony na wniosek obrońcy z uwagi na konieczne uzupełnienie materiału dowodowego w sprawie o aktualną opinię o skarżącym z jednostki penitencjarnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”) nie określa wprost granic temporalnych w ramach, których powinno dojść do rozpoznania sprawy, a tym samym nie wskazuje bezpośrednio czasu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych. W świetle art. 2 ust. 2 ustawy ocenie w szczególności podlega terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny należy:

1. uwzględnić łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi,
2. charakter sprawy,
3. stopień faktycznej i prawnej złożoności sprawy,

4. znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego,
5. zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W judykaturze powszechny jest pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest wielomiesięczna beczynność sądu polegająca na niewyznaczeniu rozprawy. Za okres uzasadniający stwierdzenie przewlekłości postępowania uznawana przy tym jest beczynność sądu drugiej instancji polegająca na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, trwająca co najmniej 12 miesięcy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06 oraz 18 maja 2016 r., III SPP 53/16), jakkolwiek w części orzeczeń wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna beczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Przekroczenie wskazanego terminu nie może skutkować automatyzmem w stwierdzaniu przewlekłości postępowania. Oceniając, czy doszło do przewlekłości postępowania sąd kieruje się bowiem kryteriami określonymi w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, zaś przekroczenie okresu dwunastu miesięcy czy odpowiednio krótszego jest jedną z okoliczności, które sąd uwzględnia oceniając czas trwania postępowania.

Okoliczności wskazane w ustawie o skardze na przewlekłość postępowania korespondują z przesłankami sformułowanymi przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „ETPCz”) w jego orzecznictwie. Zgodnie z nimi, oceniając czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, sąd obowiązany jest wziąć pod uwagę szczególne warunki sprawy, w szczególności stopień złożoności sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenie materii objętej skargą (wyroki ETPCz z: 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96,

w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19).

Zważyć ponadto należy, że interpretując ustawę o skardze na przewlekłość postępowania poprzez pryzmat przepisów Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, stanowiących jej podstawową perspektywę interpretacyjną (art. 1 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość; zob. również postanowienie Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18), przyjąć należy, że zasadniczym celem skargi na przewlekłość postępowania jest zapewnienie ochrony uczestnikom postępowania sądowego przed ekscesywnymi opóźnieniami proceduralnymi.

Na gruncie rozpatrywanej sprawy nie ma wątpliwości, że dotychczasowy czas trwania postępowania przed Sądem Apelacyjnym przekroczył wskazany wyżej okres dwunastu miesięcy. Powyższe jednak nie może automatycznie prowadzić do konieczności uznania, iż w skarżonym postępowaniu doszło do przewlekłości, konieczne jest bowiem uwzględnienie całokształtu okoliczności sprawy oraz powodów, których konsekwencją jest jej późniejsze rozpoznanie.

Na uwzględnienie zasługują podjęte przez Sąd Okręgowy w Warszawie, a następnie przez Sąd Apelacyjny w Warszawie czynności związane z przyjęciem apelacji obrońcy skarżącego, zawiadomieniem stron o jej przyjęciu, doręczeniem odpisu apelacji i przekazaniem akt sprawy wraz z apelacją do Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wpisaniem sprawy w repertorium AKa i niezwłocznym skierowaniu sprawy celem wylosowania sędziego referenta, a także wyznaczeniem terminu rozprawy na 10 stycznia 2022 r. Z uwagi na wniosek obrońcy o odwołanie terminu rozprawy wyznaczonej na 10 stycznia 2022 r. (choroba córki), jak i wniosek dowodowy o wydanie aktualnej opinii o skazanym, Sąd Apelacyjny rozprawę odroczył na termin z urzędu. Pismem z 14 stycznia 2022 r. Sąd Apelacyjny zwrócił się do zakładu karnego o wydanie aktualnej opinii o skarżącym, którą nadesłano 4 lutego 2022 r. Jak podkreślił Europejski Trybunał Praw Człowieka nie ma przeszkód, aby za przyczynienie się skarżącego do przedłużenia postępowania uznać zgodne z prawem wykorzystywanie przez niego

przysługujących mu uprawnień procesowych (wyrok ETPCz z 3 października 2006 r., skarga nr 3501/02, w sprawie Rybczyńscy przeciwko Polsce).

Odnośnie do zdarzeń niezależnych od Sądu Apelacyjnego (absencje sędziów), zauważyć należy, że kolejne terminy rozpraw wyznaczane były bez zbędnej zwłoki, w najbliższym możliwym czasie. W dniu 7 grudnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawie o sygn. II AKa 159/21 rozpoznał apelację obrońcy skazanego i utrzymał w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 17 lutego 2021 r., sygn. XII K 145/20, w zaskarżonej części.

Biorąc powyższe pod uwagę uznać należy, że w skarżonym postępowaniu nie miała miejsca beczynność spowodowana nieporadnym działaniem organu procesowego. Czynności Sądu Apelacyjnego podejmowane były bez zbędnej zwłoki, stosownie do konieczności wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych umożliwiających rozstrzygnięcie, z uwzględnieniem charakteru sprawy, stopnia jej komplikacji faktyczno-prawnych i złożoności, znaczenia rozstrzygnięcia dla strony, jak również zachowania strony w procesie.

Z powyższych powodów Sąd Najwyższy uznał, że na gruncie skarżonej sprawy nie doszło do przewlekłości postępowania Sądu Apelacyjnego, w związku z czym oddalił skargę na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania.

Na podstawie art. 623 k.p.k. i art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy zwolnił skarżącego od opłaty oraz od wydatków niniejszego postępowania.

[as]